

Przedmowa

Niniejsza książka jest nieco zaktualizowaną i poprawioną wersją mojej rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem Pana Prof. Ryszarda Szarfenberga. Żywię nadzieję, że jej publikacja okaże się pomocna dla wszystkich, którzy chcieliby poznać, zrozumieć, jak również zmieniać na lepsze dotychczasową politykę na rzecz osób uczestniczących w opiece i pomocy wobec swoich bliskich w starszym wieku. Drobną zmianą tytułu niniejszej publikacji względem pierwotnego tytułu rozprawy (*Polityka wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych w Polsce. Na podstawie zmian prawnych z lat 2003–2015*) wynika z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, chciałbym, aby publikacja – zwłaszcza z perspektywy czasu – nie była postrzegana wyłącznie jako uporządkowane przedstawienie i analiza jedynie pewnego etapu kształtowania się polityki wsparcia wobec opiekunów, ale by sprzyjała ujrzeniu bardziej uniwersalnych dylematów, problemów i mechanizmów, jakie towarzyszą polityce publicznej w tym obszarze.

Powyższe aspiracje nie unieważniają potrzeby dania świadectwa temu, co miało miejsce w latach 2003–2015 – okresie analizowanym w niniejszej rozprawie. Uznałem jednak, że czytelnikom, którzy sięgną po publikację najwcześniej na przełomie 2017 i 2018 roku, winien jestem choćby wzmiankę o tym, co działo się przez kolejne dwa lata. Niestety, okres ten nie przyniósł przełomu w sytuacji omawianej kategorii opiekunów. Od tego czasu wprowadzono jednak kosmetyczne zmiany w niektórych segmentach wsparcia analizowanych na kartach rozprawy (np. wprowadzenie uprawnień do zasiłku dla bezrobotnych lub świadczenia przedemerytalnego dla części byłych opiekunów czy nowe regulacje służące powrotowi na rynek pracy opiekunom i członkom rodzin osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności). Pojawiły się

także nowe źródła danych o charakterze statystycznym i sprawozdawczym, jak i analizy, o które warto było wzbogacić obraz sytuacji opiekunów niesamodzielnych osób starszych. Jest dla mnie budujące, że zarówno w czasie pisanie rozprawy, jak i po jej ukończeniu zakres dostępnej wiedzy – pochodzącej z opracowań krajowych i zagranicznych – istotnie się poszerzył, co dowodzi, że podjęta w pracy problematyka budzi rosnące zainteresowanie. Pozwala to też mieć nadzieję, że niniejsza książka znajdzie grono odbiorców, dla których okaże się ona ciekawa i przydatna. Nie chcąc jednak zaburzyć całościowej struktury pierwotnej wersji rozprawy, większość zmian wprowadzam w formie przypisów lub niewielkich wzmianek w tekście. Innym powodem nanieśienia niektórych modyfikacji była chęć odpowiedzi na przynajmniej część uwag, jakie otrzymałem od recenzentów pracy, a także uwzględnienia nowych przemyśleń i poszukiwań badawczych, jakich dostarczyło mi kontynuowane aktywne zainteresowanie sytuacją dotkniętych niesamodzielnością osób starszych i ich opiekunów.

Przed zaproszeniem do lektury chciałem serdecznie podziękować szerokiemu gronu osób, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniły się do powstania niniejszej publikacji i uzyskania przez nią ostatecznego kształtu.

Od strony naukowej pragnąłbym podziękować mojemu Promotorowi, Panu Profesorowi Ryszardowi Szarfenbergowi, za cierpliwą, aktywną i owocną współpracę przy przygotowaniu rozprawy na wszystkich etapach jej powstawania. Dziękuję również recenzentom, Pani Profesor Monice Lewandowicz-Machnikowskiej i Panu Profesorowi Piotrowi Błędowskiemu, oraz autorowi recenzji wydawniczej, Panu Doktorowi Pawłowi Łuczakowi, za przychylne, ale też nie wolne od konstruktywnych uwag przyjęcie i zrecenzowanie mojej pracy. Chciałem też wspomnieć o Pani Profesor Jolancie Supińskiej, promotorce mojej rozprawy magisterskiej, która nauczyła mnie patrzeć na politykę społeczną przez pryzmat dylematów (a tych moja rozprawa doktorska zawiera bardzo wiele) i ze śmiałym odwołaniem do wartości. Składałem też ukłony dla Profesora Andrzeja Zybawy za przyjacielskie wsparcie oraz nauczanie mnie analitycznego spojrzenia na politykę publiczną i uporządkowanego jej prezentowania, a także Doktora Pawła Kubickiego za inspirację w łączeniu zaangażowania w sprawy opiekunów osób niepełnosprawnych z naukowym badaniem ich sytuacji. Serdecznie dziękuję Pani Bożenie Koczarskiej za wsparcie od strony językowej i edytorskiej. Chciałem złożyć także gorące podziękowania przedstawicielom samego środowiska opiekunów niepełnosprawnych osób dorosłych. Dzięki zaufaniu, jakim mnie obdarzyli w ramach walki o swoje prawa społeczne, mogłem z bliska przyglądać się polityce wsparcia opiekunów i spoglądać na nią także z perspektywy samych jej odbiorców. Zapewne wiele problemów i dylematów nie mogłoby zostać wystarczająco czytelnie i ostro wyartykułowanych na kartach niniejszej publikacji, gdyby nie zaufanie okazane mi przez przedstawicieli środowiska. Choć krąg opiekunów, jakich napotkałem na tej drodze, jest bardzo szeroki, pozwolę sobie imiennie przywołać liderów

ruchu opiekunów: Panie Marzenę Kaczmarek, Danutę Janoszkę, Małgorzatę Lipińską, Mirosława Sobolewskiego oraz śp. Włodka Marczuka.

Chciałem podziękować także bliskim, zwłaszcza Rodzicom, za wsparcie w długim okresie pisania doktoratu i wiarę, że uda mi się doprowadzić ten proces do końca. Na moje zainteresowanie naukowe, społeczne i zawodowe problematyką senioralną zapewne pośredni wpływ miała także rola, jaką w moim dzieciństwie i okresie dojrzewania odegrała Babcia Janina, a także Ciocia Maria, której zależność od pomocy w ostatnich latach życia była impulsem do podjęcia problemu opieki długoterminowej wobec osób starszych. Ich pamięci chciałem zadedykować niniejszą książkę.